

مدیری جلال ساھر

ادارہ خانہ

استانبولہ نور عثمانیہ

جادہ ندہ ۰۰: نومرولی

« تورک یوردی »

پنجشنبہ ۱۹ حزیران ۱۳۳۰

تورک سوزی

خلقہ دوغرو کیمک ، خلق ایچرن چالیشمق . . .

هفته ده بر « تورک یوردی » طرفندہ جہاد بیلیر

ییل : ۱ صای ۱۱

ییلانی

عثمانی مملکتی ایچین ۲ غروش

روسیہ عجمستان ایچین ۲ روبلہ

باشقا مملکتلر ایچین ۵ فرانق

صایمسی ۱۰ پارا

بوصایہ کی باز بیلیر

مصاحبہ : تورک صرفی وشیوہ سنہ دائر * حکایہ : تورخان بک ، جواد طورغود * شعر : قوشما ، نارخان * تورک دنیا سنہ ، آ. ح * ملی حکایہ : تورک چوجوغی : عمر سیف الدین * اصنافلر یزدہ نزاکت : . . . (رسم قاریقاتور)

مصحف

تورک صرفی وشیوہ سنہ دائر

۲

ادات رصیفہ

وجدان طرفندن فرقہ واریلایما یاجق بر حالہ گیرہر .

گوزہل ، گونش ، بایرام گیبی . . .

ترکیب حالندہ ایکی کلہنک قایناشماسی دہ بوقیلندرنر :

پاشا (باش — آغا)

قولاغوز (قول ، آغیز)

قاراقول ، قاراوول (قارا ، آوول)

بویگی قایناشمش کلہلری « تصریف مملکسی »

تحلیل ایدہمز ، « اشتقاق علمی » تحلیل ایدہر . اوحالہ

بونلرک نہایتلرنندہ کی ضمیمہلرہ « أدات » دینیلہمہدیگی

گیب آدیقلری شکلدہ صیغہ نامی ویریلہمز . بو حالہ

فعللردہ تصادف ایدیلیر : « چالیشمق ، آلیشمق ،

قونوشمق ، یاریشمق » مصدرلرینک « چالمق ، آلمق ،

قونمق ، یارمق » مصدرلرینک مشارکت صیغہلری اولدیغی

لسانی وجدان تفریق ایدہمز .

* *

صرفجیلریمز اشتقاق ایلہ تصریفی بری برینہ قاریشدہ

یردیقلری ایچین « لسانی وجدان » ایلہ تحلیل و ترکیب

ایتدیقلری شکلرہ « اشتقاق علمی » واسطہ سیلہ تحلیل

ویاخود ترکیب ایتدیقلری شکلری قاریشدرمشلردر .

بونلرک برابر ، بو حال یالکیز ، تورکجہ کلہلرہ انحصار

ایتمہش ، عربجہ ، عجمجہ کلہلرہ سرایت ایتمشدر .

عربجہنک ، عجمجہنک صرف قاعدہلری اوگرہن

بعضی بر صیغہ یابیلیرکن جوهرده ده گیشیر :

— گورمک ، گوستہرمک . . .

— گیتمک ، گرندهرمک . . . گیبی .

خلقک « لسانی وجدان » ی بو أداتلرک کلہیہ ہانگی

معنلری علاوہ ایتدیگنی ، صیغہلرک ہانگی خصوصی

معناہ گلدیگنی سلیقی بر صورتہ بیلیر .

بعضی ، أدات طاقیلدیغی کلہ ایلہ قایناشہرق لسانی

مدیری جلال ساھر

ادارہ خانہ

استانبولہ نور عثمانیہ

جادہ ندہ ۰۰: نومرولی

« تورک یوردی »

پنجشنبہ ۱۹ حزیران ۱۳۳۰

تورک یوردی - کتابخانہ سی

باب عالی جادہ سنہ نومرو : ۷۷

ییل : ۱ صای ۱۱

ییلانی

عثمانی مملکتی ایچین ۲ غروش

روسیہ عجمستان ایچین ۲ روبلہ

باشقا مملکتلر ایچین ۵ فرانق

صایمسی ۱۰ پارا

کتابخانہ مزده بولنان اثرلردن بعضیلری

پارہ غروش	پارہ غروش	پارہ غروش
۶ ۰۰	۲ ۰۰	۱۰ ۰۰
۱۰ ۰۰	۱۰ ۰۰	۱۰ ۰۰
۱۰ ۰۰	۲ ۰۰	۲ ۰۰
۳ ۰۰	۲ ۰۰	۲ ۰۰
۱۵ ۰۰	۱ ۰۰	۱۵ ۰۰
۱۲ ۲۰	۱۵ ۰۰	۱۵ ۰۰
۵ ۰۰	۱۵ ۰۰	۱۵ ۰۰
۲۵ ۰۰	۲۵ ۰۰	۲۵ ۰۰

« تورک یوردی » مجلد خانہ سی

باب عالی جادہ سنہ ۷۷ نومرولو « تورک یوردی » کتبخانہ سی « اوزرنده بیکی آچیلان بو مجلد خانہ دہ کتاب ، غزہ قولسیونق ،

خریطہ کی شیلر اوزرنده بک نفیس جلدلر یابیلہمہدہر . جلدلرک کوزلاکیلہ برابرشایان حیرت اوچوزلنی دہ اولدیغندن جلد یابدیرمق

ایستہن او قویوجیلریزہ شدتلہ توصیه ایدہرز .

دیوان بولندہ نومرو ۱۲۷

آلتای فطوغرافخانہ سی

هر بویده وهر رنگده دورلورسلر چقاریلور . صوک اصول

آینہ لی فطوغراف ماکنہ سیلہ رسم چقاریلیرکن ماکنہ نک اوکنده کی

آینہ دہ گندیکنزہ یاقیدسیدیرہ جفکنز اک کوزہل طوروشلری

سچہ یابیرسکنز . فطوغراف مراقیلری ، رسم چقارمق ایستہنلر

مطلقا بوتورک فطوغرافخانہ سنہ کیتلی درلر .

عمر ناظم

یرلی مالی مغازہ سی

وزنہ جیلرہ دارالفنون صرہ سنہ نومرو ۲۷

مغازہ مزده بالذات یابدیرمقده اولدیغنی ایچہ وظریف یرلی

چورابلرمنی محترم اہالیزہ توصیه ایلرز . یرلی مندیلی ، قولوبیا

وساثرہ دہ بولنور .

ییل : ۱ صای ۱۱

ییلانی

عثمانی مملکتی ایچین ۲ غروش

روسیہ عجمستان ایچین ۲ روبلہ

باشقا مملکتلر ایچین ۵ فرانق

صایمسی ۱۰ پارا

آداملارده رسوخ نتيجهسى اولارق « عربجه ، عجمجه صيغەلرى تفریق ايتك ملکەسى » حصوله کيلر . بونک ايچين درکه فرده تحصيل نتيجهسى اولارق حصوله کيلن بوضعی ملکى ، بر لسانک صاحبلىرىدن کنديلگندن تشکيل ايدن « اجتماعى ملکە » ايله قارىشىدىر مشلر وتورکجه عبارە آراسنده عربجه ، عجمجه صيغەلرى پک چوق قوللانمشلردر .

حال بوکه تورکجهده عربجه نك، عجمجه نك کلهلری، عائد اولدیلقلری لسانلرده کی صیغه معنلرندن تجرد ایتیش بر صورتده قوللانیلیر . مثلاً کاتب و مکتوب کلهلری « یازان » و « یازیلان » معنلرندە دەگیل ، باشقا معنلرده قوللانیلیر .

هر یازمچی یه کاتب دینلمه دیگی گیی، یاریلش اولان هر نیشده مکتوب دینلمز .

خلق بوايکی کلهی قوللانیرکن برنجیسنک اسم فاعل ایکننجیسنک اسم مفعول صیغه سنده اولدیغی حس ایتمز . حال بوکه « یازان » و « یازیلان » کلهلری قوللانیرکن « یاز » جوهرینک معناسی آیری و نهایتلرندە کی ادا تیرک معنلری آیری اولارق نظره آلیر .

لسانی وجدان « آبدست » کلهسى تحلیل ایتمکسزین قایناشمش برشکلده معین بر معنایه اولارق قبول ایدەر؛ فقط « یوز صوی ، گوز یاشی ، گیی ترکیبلى پکاعلا تحلیل ایدەر .

بوايضا حله گوره قونوشما دیلزده عربجه ، عجمجه صیغهلر یوقدر . بزم لسانی وجدانیمز بوگیی - تورکجه اولمایان - صیغهلری تحلیل ایدەر .

لا کین یازی دیلزده صنعی و مرضی اولارق عربجه و عجمجه صیغهلرده قوللانیلمشدر . اگر قونوشدیغیمز گیی یازاجق ، قونوشما دیلری ادبیاتده کنديمزه اُک دوضو بر اورنک یاپاجقسق یا اگوز تورکجه ادا تیرله تورکجه صیغهلری قوللانمالی یز . مثلاً : « أدبی هفته » یزینه « ادبیات هفته سی » ، « مصحح » یزینه « تصحیح لی » یز . . .

دقت:

هر لسانه دیگر لساندن بر چوق کلهلر کچک ییلیر . فقط قاعده کچک من . چونکه هر لسانک کندی طبیعی خارجه جیقا . مامه سی بر قانوندیر . عربجه ، عجمجه صیغهلر قوللانق تورکجهده باشقه لسانلرک قاعدهلری ، اداسی اساس اولارق قبول ایتک دیکدر .

مثلاً « نسبت یاسی » فی کنديمزه مال ایدر وصیغهلر یابارسق بوتورکجه نك طبیعتنه مخالفدر .

قونوشما دیلنه کیره ن نسبت یالی کلهلری خلقک لسانی وجدانی بر تک کله اولق اوزره قبول ایدەر و نهایتده کی یانک آیریمه معناسی در یاماز ونه اولدیغی بیلیمز . حتی عجم شیوه سیله معلوم ألف مقدارنده چک من بيله .

مثال :

بکتاشی ، تورکی (تورکو) ، دهری ، هندی ، شیعی ، شرقی ، و . . . کبی .

آرقاسی کلهجک صایده »

مطالعہ

تورخان بک

تورخان ؛ آنادولونک ایچهریلرینه صوقولش ییر تورک قصبه سنده دوغمشدی .

ایلك ایشیتدیگی سس ؛ آناسنک یانیق ییر پوره کدن دوکولن نه زگین نیسی ، آتیرک کیشنه مه سی ، کجیلانلرک ده شینمه سی ؛ اوکوزلرک بوگورمه سی ، قوزولرک ، قویونلرک مه له مه سی ایدی .

تورخان ، اون ییلدی ییر اُرکک نه ولاد بکله ین بابا . سنک قوجاغی شلتمش ، اونلرک یوزلری گولدورمشدی . هله آناسی نه قدار سه ویمش ، دنیا گندیسنک اولو - شجه سینه حسرتلی گوگنده فرا حلیق ، غمی پوره گنده سهرینلک دویمشدی . چونکه تورخان قارنده ایکن قومشو قادینلری گیزی گیزی نیجه شیلر فیصلدا مشلردی . دیورلردی ، که : « اگر بوندهده ییر اوغلو اولماز سه دورمش بک نه وله نیر . . . » حتی آرادن آرایه مناسب ییر قیزده تاصارلامشلردی . . . بو ، دیدی قودیلر ، سم

آت آله اسکدری کجری . . .

تیزه نك قولاقلرینه قدار گلمشدی . . بونلری ایشیتدیگی ژمان تاصالانما یور ، کچه گوندوز اوولوتا گزینک مقدس ونورلو نه شیکنه دیز چوکره ک ییر نه رکک نه ولاد ویرمه سی یالوار ییوردی .

ایشته بوگون گندیسیله نه کله ین قادینلرک آجی سوزلری آغزلرنده ییراقدیر مش واونلری اوتاندر مشدی .

تورخان ، قصبه سنده بولونان ابتدائی ، رشدی ، اعدادی مکتبلری بیتیرمشدی . آرتیق گوربوز ، یاقیشیقلی ییر ده لیقانی ، بویلو بوصلو ییر جوان اولموشدی . قارا گوزلری ، سیاه صاچلری ، یگی یگی تهرله مه یه باشلایان بیقلری نه بر بگزینه پک گوزلر یاقیشیمشدی . اوتکی گنجلر کبی قهوه بیلیمز ، چیغاره ایچمز ، اوداسنه چکیلیر ، باباسنک بویوک ییر معمر فله طوبلایه بیلدیگی کتابلرله اوضاشیر ، یازار ، یورولدوغی زمان گل فدا نلریله ، چارلرله بزمش باغچه یه چیقار ، یشیل آغاچلرک سهرین کولگه لگی آلتنده گزه رک یورغونلغی گیده رر ، غمی داغیدردی .

تورخان یوتون قومشولری خیرلی ییر نه ولاد ديه ئوگیورلردی .

اوقومشلقی آتیرمق ، دماغی بیلگی نورلریله ایشیتمق ایچین استانبوله گیتدی . بو ، گوزل ، ظریف شهر بو ، دهر ، شیرین مملکت اونى شاشیرتمشدی . یولده گندیسنه آرقاداشلق ایدن همشه ریسنک یاردیمله ییر اوتله یرلشدی . ییر قاچ گون اوتلده قالدی . اوچ گون صوگرا ملکیه مکتبه یازیلدی .

تورخان بک تحصیل ییتیرمش ، مملکتنه دوغمشدی . اوچ سنه در سهودگی یاوروسنک حسرتی چکن آنا و باباسی یاورولرینه قاووشدیقلری زمان تورخان باغر - لرینه باصدیلر ، گوزلرندن سهوینچ یاشلری دوکدیلر ، آه ، تورخان نه قدارده سهوینچ ، گوزللاشمش ،

آت آله ، آره نه دوغمشه . . .

یاقیشیقلاشمشدی . ایلك دفعه گورور ، گورمن طانیه ماز اولمشلردی .

تورخان بک اوچ درت سنه قدار مأمورلقده بولوندی ، فقط جانی صیقیلور ، ئوزولیموردی . آرتیق باباسی ده اختیارلامشدی . او ، قدار ملک و اراضیلری ، مال و ملاللری آرایه گیده جک ، داغیلاجقدی . استعفا سی ویردی ، چیقته گه چکیلدی .

آرادن اون ییل قدار گچمشدی ، ییرگون تورخان بکک دعوتی اوزرینه چیقته گه گیتدم . بی تا قاپوده قار - شیلایارق طاتلی دبل وگولر یوزله قبوللاندی ؛ تورخان حلب شتاریسنک اوزرینه یوگدن یایلمش بر خروانی گیمش ، صاچلری اوزامش ، گونشدن یانمش چهره سیله ، سیاه صاقلیله طانیه ماز ییر قلیق آلمشدی . ایکی اُسکی آرقاداش قول قوله طاقارق گول فدالرینک آراسنده کی قومسسال یولده ایلرلیسوردق . هوا ، غایت گوزل و لطیف ایدی . گوک قبه سی آلتون ییر پیرلیتی ایچهریسینده یانور ، روزکار گوللرک ، سنبللرک بایلیتی قوقولرینی داغیدور ، گووه رجینلر ، دم چکیور ، بلبلر شاقیر دایوردی . باغچه ، باغچه دهگیل ییر جتندی . . بوراده گه چیریان عمر دونیانک اُک بویوک سرایلرنده ، یازقلرنده بولونماز . صیراوارى آغاچلر ، طفلانلر ، یایمه اورمانلر . فسقیلر ، چشمه لر . . باغچه نك گوزه للیکنی آرتیران سوسلردنای ، آرتیق یورولمشدق ، شقاقلریمزی اینجه برتر ایصلا تمشدی اختیار بر چنار آغاچنک یشیل قانادلری آلتنده کی اسکمله یه اوطوردق .

خدمتچی ؛ تازه قویون سودندن یایلمش ایران گتیردی ، اونى ده ایچدک . بکا برجیغاره ویردی ، کنديسی آلمادی ، « تورخان بک حالا جیغاره ایچمه یورمیسکوز » دیدم . « نهوت ! » دیدی .

تورخان بک آياغه قالقدی ، خروانیسنک نه تکلرینی دیزلرینک اوزرینه چکهرک اوطوردی . سوزه باشلادی :